

Kohtuasi C-649/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

3. september 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalajade erikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. august 2019

Süüdistatav:

IR

Põhikohtuasja ese

Euroopa vahistamismääruse tegemise menetlus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise eesmärgil

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õigusnormide tõlgendamine ja kehtivuse kontrollimine; ERTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas õigusi, mis on süüdistatavale ette nähtud direktiivi 2012/13 artiklis 4 (eelkõige artikli 4 lõikes 3), artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1, saab kasutada süüdistatav, kes on vahi alla võetud Euroopa vahistamismääruse alusel?
2. Kui vastus on jaatav: Kas raamotsuse 2002/584 artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et see lubab muuta Euroopa vahistamismääruse sisu seoses raamotsuse lisas toodud vormiga, eelkõige lisada nimetatud vormi uut teksti, mis puudutab tagaotsitava õigust riigisisene vahistamismäärus ja Euroopa vahistamismäärus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustes vaidlustada?

3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav: Kas raamotsuse 2002/584 põhjendusega 12, artikli 1 lõikega 3, direktiivi 2012/13 artikliga 4, artikli 6 lõikega 2 ja artikli 7 lõikega 1 ning harta artiklitega 6 ja 47 on kooskõlas, kui Euroopa vahistamismäärus tehakse raamotsuse lisas esitatud vormi täpselt järgides (st teavitamata tagaotsitavat õigustest, mida ta saab kasutada vahistamismääruse teinud õigusasutuses) ja vahistamismääruse teinud õigusasutus, olles teada saanud isiku vahi alla võtmisest, teavitab isikut viivitamata tema õigustest ning saadab talle asjaomased dokumendid?
4. Kas juhul, kui ei olemas muid õiguskaitsevahendeid, et tagada Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isiku õigused, mis on ette nähtud direktiivi 2012/13 artiklis 4 – eelkõige artikli 4 lõikes 3 –, artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1, on raamotsus 2002/584 kehtiv?

Viidatud liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2002/584“)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (ELT 2014, L 130, lk 1)

Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT 2012, C 326, lk 391)

Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) 10. novembri 2016. aasta otsus Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858); 23. jaanuari 2018. aasta otsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27); 25. juuli 2018. aasta otsus AY (C-268/17, EU:C:2018:602); 6. detsembri 2018. aasta otsus IK (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991); 27. mai 2019. aasta otsus OG ja PI (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) ning 27. mai 2019. aasta otsus PF (C-509/18, EU:C:2019:457); kohtujurist Boti 11. aprilli 2019. aasta ettepanek kohtuasjas Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:312)

Viidatud riigisisised õigusnormid

Bulgaaria seadus väljaandmise ja Euroopa vahistamismääruse kohta (Zakon za ekstraditsiata i evropeyiskata zapoved za arest): artikkel 37

Bulgaaria kriminaalmenetluse seadustik (Nakazatelno-protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“): artiklid 55, 65, 269 ja 270

Bulgaaria siseministeeriumi seadus (Zakon za ministerstvoto na vatreshnite raboti, edaspidi „ZMVR“): artiklid 72–74

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 IRI süüdistatakse osalemises kuritegelikus ühenduses, mis toimetab rikastumise eesmärgil üle riigipiiri suures koguses maksumärgita aktsiisikaupa, ning kaasabi osutamises maksumärgita aktsiisikaupade ladustamiseks. Mõlema süüteo eest on karistuseks ette nähtud vangistus, vastavalt kuni kümme ja kuni kaheksa aastat.
- 2 Kohtumenetluse alguse kuupäevaks 24. veebruariks 2017 oli IR oma alalisest elukohast lahkunud. Kohtul ei õnnestunud tema elukohta kindlaks teha. Kohus määras talle kaitsja. 10. aprilli 2017. aasta määrusega, mille jättis teise astme kohus 19. aprillil 2017 muutmata, määras eelotsusetaotluse esitanud kohus IRI suhtes kohaldatavaks tõkendiks „eelvangistuse“ (kõnealune tõkend kujutab endast riigisisest vahistamismäärust). Selles menetluses IR isiklikult ei osalenud; teda kaitses [talle] määratud advokaat.
- 3 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi 25. mail 2017 IRI suhtes Euroopa vahistamismääruse. Selles oli märgitud, et riigisisene vahistamismäärus tehti IRI kohalviibimiseta (peatükk d, punkt 2) ja et riigisisene vahistamismäärus antakse IRile pärast seda, kui ta on Euroopa vahistamismääruse täitmise raames üle antud, isiklikult kätte, teda teavitatakse tema õigustest ja õigusest vahistamismäärus vaidlustada, kusjuures talle selgitatakse selleks olemasolevaid võimalusi (peatükk d, punkt 3.4). Lisaks viidati sellele, et vahi alla võtmist (eelvangistus) saab ta vaidlustada alles pärast seda, kui ta on Bulgaaria asutustele üle antud (peatükk d, punkt 4).
- 4 Seni ei ole IR asukohta kindlaks tehtud ja teda ei ole vahi alla võetud.
- 5 Ei ole alust eeldada, et IRile oleks teada, et tema suhtes on algatatud kohtulik kriminaalmenetlus, et nii riigi territooriumil [Bulgaaria] kui ka Euroopa Liidus on olemas tema vahi alla võtmist ette nägev õigusakt ja et teda kaitses kohtu määratud kaitsja ning teave selle kaitsja kohta.
- 6 Arvestades direktiivi 2012/13 ja Euroopa Kohtu hiljutist praktikat, nimelt kohtuotsust OG ja PI (C-508/18) ning kohtuotsust PF (C-509/18), samuti kohtujuristi ettepanekut kohtuasjas Gavanozov (C-324/17), on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi, kas selliselt tehtud Euroopa vahistamismäärus on liidu õigusega kooskõlas, kuna see ei taga IRile asjakohast õiguskaitset. Täpsemalt ei anna see talle tegelikku võimalust esitada kohe pärast vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vahi alla võtmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis (eelotsusetaotluse esitanud kohtus) taotlust riigisisese vahistamismääruse ja Euroopa vahistamismääruse tühistamiseks. Seda saab ta teha alles pärast seda, kui ta on Euroopa vahistamismääruse täitmise raames üle antud.

- 7 Seepärast tühistas eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa vahistamismääruse ja võttis vastu otsuse teha uus Euroopa vahistamismäärus, mis on koostatud nii või millele on lisatud sellised dokumendid (õigustest teavitavad dokumendid ja vahi alla võtmise [korraldust sisaldavate] dokumentide koopiad), et direktiivist 2012/13 tulenevad õigused on tagatud. Selleks vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski Euroopa Kohtu juhtnööre.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 8 IRi ei võetud Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla ja teda ei saa ka edaspidi vahi alla võtta, kuna vahistamismäärus tühistati. Sellegipoolest ei ole küsimused hüpoteetilised.
- 9 Eelotsusetaotluse eesmärk on tuvastada, kas liidu õigusega on kooskõlas, kui samasisuline vahistamismäärus tehakse uuesti, või tuleb teha uus teistsuguse sisuga Euroopa vahistamismäärus, millega oleksid IRi õigused tagatud, või tuleb direktiivis 2012/13 ette nähtud IRi õigused tagada muul viisil.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole õige oodata ära IRi vahi alla võtmine mõnes muus liikmesriigis ja esitada kõnealused küsimused alles siis, kuna sellisel juhul kahjustataks tema õigusi pöördumatult. Peale selle saaks eelotsusetaotluse esitanud kohus IRist teada alles üleandmisel. Sellel ajal tugineks vahi alla võtmine aga üksnes riigisisesele vahistamismäärusele, mistõttu ei oleks eelotsuse küsimused enam ajakohased.
- 11 Kui liikmesriigi õigusasutuse õigusakt võib rikkuda liidu kodanikule liidu õigusega tagatud õigusi, tuleb eelotsuse küsimus esitada mitte pärast, vaid enne selle õigusakti vastuvõtmist, kuna kahjulikud tagajärjed on pöördumatud. Samamoodi tuleb mõista Euroopa Kohtu 6. detsembri 2018. aasta otsuse IK (C-551/18) punkti 66, milles Euroopa Kohus märgib, et „seoses Euroopa vahistamismäärust puudutava menetlusega [...] on üleandmistootluses nimetatud isiku õiguste tagamine esmajärjekorras vahistamismääruse teinud liikmesriigi ülesanne“. Samasuguse järelduse tegi Euroopa Kohus juba ühes teises eelotsusemenetluses, kus eelotsusetaotluse esitanud kohtul olid kahtlused, kas tehtud vahistamismäärus tuleb tagasi võtta (Euroopa Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsus AY, C-268/17, punktid 26–29); erinevus käesolevast menetlusest seisneb selles, et eelotsusetaotluse esitanud kohus otsustas kõigepealt võtta Euroopa vahistamismääruse tagasi ja seejärel esitada oma küsimused, et tal oleks võimalik teha uus vahistamismäärus, mille õiguspärasuses ei oleks siis enam mingit kahtlust.

Esimene küsimus

- 12 Direktiivi 2012/13 sõnastusest ei nähtu üheti mõistetavalt, kas isik, kes on Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud mõnes muus liikmesriigis, saab kasutada direktiivi 2012/13 artiklis 4 – eelkõige artikli 4 lõikes 3 – ette nähtud õigusi, mis on oma olemuselt kasutatavad vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutuses. Ühelt poolt sätestab artikkel 4, et kõnealune säte on kohaldatav kõikide vahi alla võetud süüdistatavate suhtes, tegemata vahet, kas see on toimunud riigisisese või Euroopa vahistamismääruse alusel, mistõttu puudub alus erinevaks kohtlemiseks selle kriteeriumi alusel. Teiselt poolt näeb artikkel 5 kinni peetud või vahi alla võetud isikutele ette teised õigused, mis puudutavad vahetult Euroopa vahistamismääruse täitmist ja on kasutatavad vaid vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Artiklis 4 ja artiklis 5 ette nähtud õiguste erinevus tuleneb ka mõlema vormi sisust (õiguste deklaratsioon, I lisa ja II lisa): need kattuvad vaid osaliselt. Seepärast tekib küsimus, kas Euroopa vahistamismääruse alusel kinni peetud või vahi alla võetud isik saab kasutada kõiki õigusi, mis on ette nähtud direktiivi 2012/13 artiklis 4, eelkõige õigusi, mis on ette nähtud artikli 4 lõikes 3, ja artiklis 5 või on tema käsutuses üksnes artiklis 5 ette nähtud õigused, kuid mitte artiklis 4 ette nähtud õigused.
- 13 Kõnealune küsimus tekib direktiivi 2012/13 artikli 4 lõiget 2 arvestades, mis sätestab, et vahi alla võetud süüdistataval on kõik artiklist 3 tulenevad õigused ning lisaks artiklis 4 ette nähtud õigused. Artikkel 5 sellist sõnastust ei sisalda.
- 14 Kõnealune küsimus tekib lisaks ka direktiivi 2012/13 põhjenduse 30 sõnastuse põhjal. Põhjenduse esimeses lauses on märgitud, et kinnipidamisel ette nähtud õigused on kohaldatavad ka isikute suhtes, kes vahistatakse Euroopa vahistamismääruse alusel. Selle põhjal võiks järeldada, et artiklis 4 ette nähtud õigusi saavad sellised isikud kasutada täies ulatuses. Ühtlasi on esimeses lauses märgitud, et kõnealused õigused on kohaldatavad *mutatis mutandis* (analoogia alusel), mis tähendab, et täielik vastavus puudub. Peale selle on teises lauses märgitud, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikute õigused on loetletud II lisas. Sellest nähtub, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikud saavad kasutada vaid II lisas ette nähtud õigusi, mitte aga I lisas ette nähtud õigusi.
- 15 Analoogiline küsimus tekib ka direktiivi 2012/13 artikli 6 lõike 2 ning artikli 7 lõike 1 puhul. Täpsemalt: kas juhul, kui isik on kinni peetud või vahi alla võetud Euroopa vahistamismääruse alusel, tuleb eeldada, et isik omandab õiguse saada viivitamata teavet kinnipidamise või vahi alla võtmise põhjuse kohta ning õiguse tutvuda kõikide kinnipidamise või vahi alla võtmise vaidlustamiseks oluliste dokumentidega alles pärast seda, kui ta on Euroopa vahistamismääruse täitmise raames vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle antud?
- 16 Oluline argument kõnealuste küsimuste esitamiseks on tõsiasi, et raamotsuses 2002/584 puuduvad asjaomased muudatused, mille tulemusel oleks raamotsus vastavuses õigustega, mida annab Euroopa vahistamismääruse alusel kinni peetud

või vahi alla võetud isikutele hilisem direktiiv 2012/13. Asjaomaste muudatuste puudumine toetab järeldust, et direktiiv 2012/13 ei anna Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikutele uusi õigusi, mis erineksid nendest õigustest, mis olid omandatud juba raamotsuse 2002/584 alusel.

- 17 Arvesse tuleb võtta ka võrdväarsuse põhimõtet, mille kohaselt ei või liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvaid isikuid kohelda ebasoodsamalt, kui neid oleks koheldud puhtalt riigisiseses olukorras. Seda aspekti arvestades ei tohiks direktiivi 2012/13 artiklit 5 tõlgendada nii, et see jätab Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud süüdistatava ilma artiklis 4 ette nähtud õigustest, mida omaks kõnealune süüdistatav riigisisese õiguse alusel ja mida ta võiks kasutada, kui ta võetaks riigisisese vahistamismääruse alusel vahi alla liikmesriigis. See käib ka direktiivi 2012/13 artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud õiguste kohta: riigisiseses olukorras saaks isik neid õigusi kasutada vahetult pärast vahi alla võtmist, Euroopa vahistamismääruse täitmise korral seevastu aga alles pärast üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile. Samasuguses riigisiseses olukorras (nimelt liikmesriigis vahi alla võtmise korral) koheldaks seda isikut põhimõtteliselt järgmiselt: teda teavitataks õigustest, mis tal on vahi alla võetud isikuna lisaks õigustele süüdistatavana (NPK artikkel 55 ja ZMVR artiklid 72–74). Konkreetselt teavitataks teda vahistamismäärusest ja talle antaks selle koopia; teada teavitataks õigusest vahi alla võtmist vaidlustada ja õigusest tutvuda vaidlustamise raames kõikide menetlusedokumentidega. Tal oleks vahetu kokkupuude oma advokaadiga, sealhulgas juhtudel, mil tegemist on kohtu määratud kaitsjaga. Lisaks edastaks kohus samasuguses riigisiseses olukorras talle omal algatusel süüdistusakti koopia, milles on üksikasjalikult kirjeldatud süütegu, milles isikut süüdistatakse, ning kohtuistungis kuupäeva määramise otsuse, milles on üksikasjalikult loetletud isiku õigused kohtumenetluse ajal. See võimaldab vahi alla võetud isikul, keda on tema õigustest ja vahi alla võtmise õiguslikest ja faktilistest asjaoludest teavitatud, vahi alla võtmise viivitamata kohtus vaidlustada (ZMVR artikli 72 lõige 4, NPK artiklid 65 ja 270).

Teine küsimus

- 18 Kui esimesele küsimusele vastatakse nii, et teises liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse alusel kinni peetud või vahi alla võetud isik saab kasutada kõiki õigusi, mis tal on juhul, kui ta võetakse riigisisese vahistamismääruse alusel vahi alla liikmesriigis, siis on eelotsusetaotluse esitanud kohus kohustatud looma vajalikud tingimused nende õiguste tegelikuks ja tõhusaks kasutamiseks. Kõige parem oleks isikut teavitada juba vahi alla võtmise ajal, mil antakse kätte Euroopa vahistamismäärus (raamotsuse 2002/584 artikli 11 lõige 1). Teisisõnu oleks kõige otstarbekam, kui vahi alla võetud isiku õigused oleksid loetletud Euroopa vahistamismääruses.
- 19 Seega palutakse teise küsimusega tõlgendada raamotsuse 2002/584 artiklit 8, eelkõige soovitakse teada, kas viidatud sätet võib tõlgendada nii, et see lubab muuta Euroopa vahistamismääruse sisu, täpsemalt lisada uut teksti (näiteks punkti F), mis puudutab vahi alla võetud isiku õigusi vahistamismääruse teinud

liikmesriigi kohtutes, eelkõige seoses nende kohtute tehtud riigisiseste ja Euroopa vahistamismääruste vaidlustamisega (direktiivi 2012/13 artikli 4 lõige 3).

- 20 Sellise tekstilõigu olemasolu Euroopa vahistamismääruses tagaks vahi alla võetud isiku õigused ja seaks isiku (niivõrd kui see on võimalik) olukorda, nagu oleks ta riigisisese vahistamismääruse alusel vahi alla võetud liikmesriigis.
- 21 Sellele õiguslikule lahendusele võidakse vastu vaielda.
- 22 Raamotsuse 2002/584 eesmärk on luua ühtlustatud õiguslik instrument, mis käsitleb puhtalt liidu õiguse eset – Euroopa vahistamismäärust. Riigisisised erinevused, mis õigustaksid erinevate vormide olemasolu vastavalt direktiivi 2012/13 artikli 4 lõike 4 teisele lausele ja artikli 5 lõike 2 teisele lausele, puuduvad. Seepärast tooks olukord, kus Euroopa vahistamismääruse vormi lisataks uut teavet peale artikli 8 lõikes 1 ning isegi peale raamotsuses endas ette nähtud teabe (eelkõige direktiivi 2012/13 kohase teabe), kaasa selle, et Euroopa vahistamismääruse jaoks loodaks liikmesriikides erinevad riigisisised vormid olenevalt vahi alla võetud isikute õiguste eripäradest liikmesriikides. See on vastuolus Euroopa vahistamismääruse eesmärgiga tagada ühtlustatud õigusliku instrumendina isiku üleandmine kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks. Selle kohta näeb Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamatu (komisjoni 28. septembri 2017. aasta teatis C[2017] 6389) sissejuhatuse punkt 1.3. „EVMi vorm“ ette järgmist: „Kasutada võib ainult seda vormi ja seda ei tohi muuta“.
- 23 Euroopa vahistamismäärus kujutab endast vahistamismääruse teinud õigusasutuse teatist, mis on adresseeritud vahistamismäärust täitvale õigusasutusele. Seega määratakse sellega sisuliselt kindlaks tingimused tagaotsitava üleandmiseks. Seevastu vahi alla võetud isiku õiguste deklaratsioon, millele on viidatud direktiivi 2012/13 artiklis 4, kujutab endast liikmesriigi õigusasutuse teatist, mis on adresseeritud tagaotsitavale. Kõnealune deklaratsioon ning direktiivi 2012/13 artikli 6 lõike 2 ja artikli 7 lõike 1 kohane teavitamine ei puuduta Euroopa vahistamismääruse täitmist. Seepärast ei ole Euroopa vahistamismääruse sõnastuses nende jaoks kohta.

Kolmas küsimus

- 24 Kui Euroopa Kohus vastab esimesele küsimusele jaatavalt ja teisele küsimusele eitavalt, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastama, kas on olemas muid õiguskaitsevahendeid, millega on võimalik tagada, et IR saab direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi kohe pärast Euroopa vahistamismääruse alusel teises liikmesriigis vahi alla võtmist vahetult ja tõhusalt kasutada. See tähendab, et IRile tuleb viivitamata (või võimalikult kiiresti) pärast tema vahi alla võtmist teatavaks teha tema õigused vastavalt direktiivi 2012/13 artiklile 4, eelkõige artikli 4 lõikele 3, vahi alla võtmise põhjused vastavalt artikli 6 lõikele 2 ja dokumentidega tutvumise võimalused vastavalt artikli 7 lõikele 1.

- 25 Võrdlemisi tõhus õiguslik lahendus oleks see, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus saadaks niipea, kui ta saab teada, et IR on teises liikmesriigis vahi alla võetud, IRile viivitamata deklaratsiooni tema õigustest vahi alla võtmisel ning riigisisese vahistamismääruse koopia ja selle aluseks olevad tõendid, edastaks talle andmed tema kaitsja kohta ning saadaks talle tema taotluse alusel vajaduse korral teiste menetlusedokumentide koopia. Dokumentide kättetoimetamine võiks toimuda Euroopa uurimismääruse tegemise kaudu kooskõlas Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist vastastikust õigusabi kriminaalasjades käsitleva konventsiooni artikliga 5.
- 26 Kõnealune õiguslik lahendus on järgmiste asjaolude tõttu tõhus vaid suhteliselt.
- 27 Esiteks ei sisalda raamotsus 2002/584 vahistamismäärust täitva liikmesriigi kohustust teavitada vahistamismääruse teinud liikmesriiki tagaotsitava vahi alla võtmisest. Selline teavitamine võib olla juhuslik, kaasnedes muudest asjaoludest teadaandmisega, näiteks kui teave on ebapiisav (artikli 15 lõige 2) või kui menetluses tekib viivitus (artikli 17 lõige 4). Seepärast peaks vahistamismääruse teinud õigusasutus Euroopa vahistamismääruse tegemisel teadlikult aktsepteerima vigu või puudulikke andmeid, tagamaks enda jaoks, et vahistamismäärust täitev õigusasutus teda viivitamata pärast tagaotsitava vahi alla võtmist vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõikele 2 teavitab. Teadlik õigusrikkumine (Euroopa vahistamismääruse tegemine, mis ei vasta nõuetele) ei tohi olla tagaotsitava õiguste tagamise tingimus. Peale selle on andmete edastamine artikli 15 lõike 3 kohaselt erand, mitte reegel (Euroopa Kohtu 23. jaanuari 2018. aasta otsus Piotrowski, C-367/16, punkt 61).
- 28 Teiseks toimub vahistamismäärust täitva ja vahistamismäärust tegeva õigusasutuse vaheline teabevahetus teatava aja, üldjuhul paari päeva vältel; sellel ajal takistatakse vahi alla võetud isikul kasutada direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi. See oleks vastuolus raamotsuse 2002/584 põhjenduses 12 ja artiklis 1 sätestatud kohustusega tagada selle isiku õigused. Selline viivitus oleks vastuolus harta artiklist 6 tuleneva kohustusega tagada vahi alla võetud isiku isikuvabadus ja turvalisus. Nõuet, et isiku kaebus tuleb läbi vaadata mõistliku aja jooksul, rikutaks, kuna ainuüksi kaebuse esitamine viibiks asjatult, kuna vahi alla võetud isiku teavitamine tema õigustest ja dokumentide üleandmine, millel põhineb tema kaitse, on toimunud hilinemisega. Selline viivitus rikuks võrdväärseuse põhimõtet, kuna Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikut koheldaks märkimisväärselt ebasoodsamalt kui riigisisises olukorras vahi alla võetud isikut.

Neljas küsimus

- 29 Jaatav vastus teisele või kolmandale küsimusele ei looks piisavalt tõhusat tagatist, kuna see annaks vahistamismääruse teinud õigusasutustele üksnes võimaluse täiendada Euroopa vahistamismääruse sõnastust või teha vahi alla võetud isikule teatavaks, millised on tema õigused pärast vahi alla võtmist. Olemas oleks vaid võimalus, aga mitte kohustus.
- 30 Siin on vajalik ka siduv kohustus.

- 31 Võrreldav kohustus on Euroopa uurimismääruse tegemiseks sõnaselgelt sätestatud direktiivi 2014/41 artiklis 14. Kuna nende isikute õigusi, kes on Euroopa uurimismääruse adressaadid, kahjustatakse väiksemas ulatuses kui nende isikute õigusi, kes on kinni peetud või vahi alla võetud Euroopa vahistamismääruse alusel, siis ei ole vastuvõetav, et liidu õigus annab õiguskaitsevahendeid ainult esimesena nimetatud isikutele, kuid mitte viimasena nimetatud isikutele.
- 32 Kui ei leidu ühte või mitut õiguslikku lahendust, mis kogumina tagavad, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isik saab direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi nõuetekohaselt kasutada, tekib Euroopa Liidu lepingu artiklit 6, harta artikleid 6 ja 47 ning raamotsuse 2002/584 põhjendust 12 ja artikli 1 lõiget 3 arvestades küsimus, kas raamotsuse 2002/584 selline süsteem on kehtiv, kuivõrd see ei taga direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi.
- 33 Täpsemalt sõnastatuna on küsimus selles, kas puuduv võimalus teha Euroopa vahistamismääruse alusel kinni peetud isikule vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vahi alla võtmisel viivitamata teatavaks tema õigused, mis on ette nähtud direktiivi 2012/13 artiklis 4, ja anda tema käsutusse artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud teave, toob kaasa põhiõiguste järgimise kohustuse rikkumise.
- 34 Peale selle tuleb kontrollida, kas harta artiklis 6 sätestatud õigusega isikuvabadusele ja turvalisusele ning harta artikli 47 esimeses lõigus sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile on kooskõlas, kui vahi alla võetud isikult on seni, kuni tehakse Euroopa vahistamismääruse täitmise või täitmata jätmise otsus, võetud tegelikult võimalus vahi alla võtmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis vaidlustada (nii riigisisese kui ka Euroopa vahistamismääruse vaidlustamine) või on vaidlustamine tehtud märkimisväärselt keerulisemaks.
- 35 Lõpuks tekib küsimus, kas raamotsuse 2002/584 kõnealune mehhanism, mis ei taga vahi alla võetud isikule võimalust direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi tegelikult kasutada ja muudab vahi alla võetud isiku jaoks oma õiguste kaitsmise vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustes keerulisemaks või võimatuks, on kooskõlas kõnealust õiguskaitset käsitleva Euroopa Kohtu praktikaga. Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsuses OG ja PI (C-508/18, punkt 70) ja sama kuupäeva otsuses PF (C-509/18, punkt 48) on märgitud: „isikul, kelle suhtes on see riiklik vahistamismäärus tehtud, olid kõik seda liiki otsuste vastuvõtmiseks nõutavad tagatised, eelkõige tagatised, mis tulenevad raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 osutatud põhiõigustest ja õiguse aluspõhimõtetest“. Kui tegemist on isiku kohalviibimiseta tehtud vahistamismäärusega, tuleb olulist tagatist näha võimaluses vahi alla võtmine varakult vaidlustada. Lisaks on viidatud kohtuotsustes, vastavalt punktis 75 ja punktis 53 märgitud: „vahistamismääruse tegemise otsuse peale [...] [peab] saama selles liikmesriigis esitada kohtule kaebuse, mis vastab täielikult tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele“. Kuigi punktis 75 on tegemist eriomase olukorraga, on nõue, et tehtud vahistamismäärust peab saama vaidlustada, kusjuures vaidlustamine on võrdväärne tõhusa kohtuliku kaitsega, üheti mõistetav. Teisisõnu – juba Euroopa

vahistamismääruse täitmise menetluse ajal on tagaotsitaval õigus ennast vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustes kaitsta, vaidlustades riigisisese ja Euroopa vahistamismääruse õiguspärasuse. Selleks et vahi alla võetud isik saaks kõnealuseid Euroopa Kohtu poolt tunnustatud õiguslikke võimalusi tegelikult kasutada, on möödapääsmatult vajalik, et isik omaks direktiivist 2012/13 tulenevaid õigusi, ning seda direktiivis nimetatud ajal – tema vahi alla võtmise ajal.

Eritaotlus

- 36 Kui raamotsuse 2002/584 tühistamise taotlus rahuldatakse, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul otsustada, kas arvestades vältimatuid probleeme, mis tekiksid pooleli olevates Euroopa vahistamismääruse täitmise menetlustes (Euroopa Kohtu 10. novembri 2018. aasta otsus Poltorak, C-452/16, punkt 56), on vaja määrata üleminekutähtaeg, mille lõppemiseni jäävad õiguslikud tagajärjed jõusse.